

Eksempler illustrere, hvad det er, jeg mener. I Tiden mellem 1848 og 1864 kredede dansk Politik om Forholdet til Hertugdømmerne som sit Hovedemne. Der var to Anstuelser, det var tilladt at have: man kunde være Helstatsmand, og man kunde være Gjærdansk. De to Anstuelser vare over for hinanden som Lid og Band, men de vare begge autoriserede praktiske politiske Standpunkter. Hvis der derimod var nogen, hvis Hjerne var faa klar, at han formaadede at tænke den Tanke til Bunds, at en national Politikk maatte føre til, at der blev skaaret over efter den nationale Linie, saa blev der sagt ham, hvis der da ikke blev sagt noget værre: det er doktrinært, det er ikke andet end formelt Konsekvensmageri, det har ikke noget med det praktiske Liv at bestille. Da der nu var meget faa Hjerner, som vare i Stand til at tænke dette, og endnu færre, som havde Lyst og Mod til at sige det, saa blev Følgen, at denne Opfattelse gled ganske ud af Bevidstheden og blev uden al Betydning saa vel under Striden som ved den endelige Afgørelse. Jeg behøver ikke at tilføje nogen Kommentar om, hvad det var, Begivenhedernes Gang lærte. — Lad mig saa vende mig til et Eksempel fra en senere Tid. Det ærede Medlem fra Møen (Bosjen) og jeg ere jo ikke længer Marsunger. Det ærede Medlem har, saa vidt jeg ved, allerede fejret sit 25 Aars Jubilæum som Rigsdagsmand, og jeg for min Part sidder nu her paa 14de Aar. Vi have oplevet noget sammen, det har jo været en ikke helt ubevæget Tid. Lad mig i det ærede Medlems Grundring gentagde en Episode af vore fælles Minder. Den ligger nu 10 Aar tilbage i Tiden. Valgene i Sommeren 1884 havde bragt Oppositionen stærkere ind i Folketinget end nogen Sinde før. Ikke blot var Stillingen uden for Kjøbenhavn hævet, men for første Gang havde Kjøbenhavn-Frederiksberg sendt Halvdelen af sine Repræsentanter ind som Oppositionsmænd. Stemningen var paa begge Sider stærkt oppehisset. Om Efteraaret samlede vi her i byghuset Christiansborg Slots Brand, og det syntes, som om denne Begivenhed havde gybt vrøget Ild ogsaa i Sindene. Det var klart, at det drev hen imod en afgørende Konflikt. Jeg fandt da for mig Anledning til at holde en Tale, hvori jeg gjorde gældende, at ganske vist var der ingen Tvivl om, at Folketingets Stilling var fuldstændig uden for dets forfatningsmæssige Ret; men selv om man har Ret, er det ikke altid sikkert, at det derfor er klogt at gøre Krig, og man maatte gøre sig fuldstændig klart, at det drev henimod en Situa-

tion, hvor Balget vilde staa mellem et af to: enten et Nederlag, en Indbyggelse for Folketinget, eller Nødvendigheden for Folket af at værne om Forfatningen ved fysiske Magtmidler. Disse Udtalelser, hvori Tankegangen, tror jeg, var som det ærede Medlem siger, i pynkelig Ordren, vakte ogsaa den Gang nogen Opmærksomhed ved sin skarpe Fremstilling af dette Enten—Eller. Dagen efter eller kort efter — jeg erindrer det, som om det var i Gaar — havde jeg en Samtale med det ærede Medlem fra Møen (Bosjen), og saa sagde han til mig: Det var en udmærket Tale, De holdt, men De ser nu alt for doktrinært eller alt for teoretisk paa Tingene — hvad det nu var for et Ord, han brugte — saaledes gaar det jo ikke til i Virkeligheden. Jeg tror, at det ogsaa her er unødvendigt at tilføje nogen Kommentar om, hvordan det gik til i Virkeligheden. — Og for nu at stille disse Par Eksempler i et lidt mere almindeligt Lys — der er en Ting, som vi Danske ere meget villige til at erkende som en national Ejendommelighed, der spiller en stor Rolle i vort Samfundsliv: det er det, som man kalder det gode danske Brøvl. Vi indrømme alle, halvt selverkendende, halvt undskyldende, at det er en mægtig Faktor, og det er ogsaa rigtigt. Men paa den anden Side er Troen paa Brøvlets Magt tilbøjelig til at blive til Overtro. Naar alt kommer til alt, fødes vi, leve og dø vi efter de samme Grundlove, som andre Memesker og andre Folkeslag. Her laves Forfatning og her gøres Statskup paa samme Maade og ved samme Midler som andre Steder. Men naar nogen siger, at det er saa, og naar han siger, at gennem alt Brøvlet gaar Udviklingen dog sin Gang efter faste, bestemte Grundlinier, saa svarer man: det er bare Teori. Saa overbeviist er man om, at i Politik her i Landet er der intet andet praktisk end Brøvlet. Men det er det, der ikke er rigtigt. Naar man viser det ærede Medlem et Papir, hvorpaa der er tegnet en geometrisk Figur, en Kvadrat eller en regelmæssig Sekstant, vil han sige: det er meget pænt og pynkeligt; men det er Teori, saadant findes ikke i Virkeligheden. Saa ser han paa et Gulvtæppe, og han ser, at Mønstret bestaar af lutter Snørkler, Arabesker, Smaasfigurer, Kruseduller, og han siger: ja saadan er Virkeligheden, saadan ser det praktiske Liv ud. Han kan ikke Blik for, at gennem alle disse Snørkler og Kruseduller gaar der faste bestemte Grundlinier, og at set i det store, ordner det hele sig lige saa regelmæssigt som Figuren paa Papiret. Det er i Djebløkket lykkedes i dansk Politik at frembringe et fuldstændigt Virvar,